

تهیه و تدوین: حسینی حسنیار

۴ حوت ۱۳۸۹

ترانتو - کانادا

شغان - پیشینه کشاورزی

پرورش گوسفند

گوسفند یکی از قدیمی ترین حیواناتی است که بشر انرا اهلی ساخته است. تاریخ اهلی کردن گوسفند را ۸ - ۱۰ هزار سال پیش از میلاد مسیح ذکر کرده اند و میگویند که گوسفند برای نخستین بار توسط اقوام آریایی در قسمتهای آسیای مرکزی اهلی گردیده است، عده دیگری عقیده دارند که گوسفند توسط چینیها برای اولین بار اهلی گشت یا به عباره دیگر چینیها نخستین مردمانی بودند که این حیوان را اهلی ساختند. گوسفند برای انسانهای اولیه و بیابانگرد دارای فواید زیاد بود، چه که آنها میتوانستند مثل امروزیها از گوشت و پوست و پشم و شیر آن استفاده میکردند. گوسفند پس از آن که اهلی شد در تمام نقاط دنیا پخش شد. گوسفند یکی از منتشرترین حیوانات اهلی روی زمین است که در تمام نقاط دنیا با اقلیمهای مختلف زندگی میکند. در حال حاضر بیشتر از ۲۰۰ نوع نژاد گوسفند در دنیا موجود میباشد. یکی از خصوصیات خوب این حیوان این است که میتواند با محیطهای مختلف توافق نماید. در محیط گرم پشم این حیوان ضخیم و درشت میباشد.

مزایای پرورش گوسفند

در مقایسه با سایر حیوانات اهلی پرورش گوسفند برای مالداران مفیدتر میباشد. مزایای پرورش گوسفند عبارت اند از:
محصولات گوسفند (بره و پشم) را در تمام طول سال میتوان فروخت.
برای شروع به گوسفندداری به سرمایه بزرگی نیاز نیست میتوان با اندک سرمایه شروع به کار نمود.
گوسفند به تائسیسات نیاز ندارد اگر داشته باشد هم زیاد گران نمیشود.
در مقایسه با سایر حیوانات به جیره فوق العاده نیازمند نیست.

گوسفند معمولاً از چراگاهها و مراتع استفاده میکند که برای سایر حیوانات قابل استفاده نمیشوند.

فضولات گوسفند در مراتع و چراگاهها برای آبادکردن زمین با ارزش میباشد. در کنار همه خوبی هایی که تذکر یافت پرورش گوسفند دارای معایب نیز میباشد. حیوانات مهاجم از قبیل گرگ همیشه بر رمه های گوسفند هجوم کرده خساراتی را به رمه وارد میکنند.

در مقایسه با سایر حیوانات گوسفند در مقابل بیماریها خیلی حساس است و مقاومت چندانی ندارد.

نرخ پشم گوسفند در مقابل تولید الیاف مصنوعی همیشه در نوسان بوده و دارای نرخ ثابت نمیشود.

نژادهای گوسفند

دانشمندان و محققین زیست شناسی را برین است که گوسفند امروزه از نسل گوسفندان وحشی (Mouflon) آسیایی و اروپایی که تا امروز بصورت گله های وحشی در کوههای آسیا و اروپا بسر میبرند میباشد. با وجود آنکه گوسفند پس از اهلی شدن در تمام نقاط جهان منتشر گشت در اکثریت مناطق دنیا مردم بعد از دسترسی به آن به اصلاح آن اقدام نمودند. در اثر کارهای اصلاحی و اقلیم متفاوت نقاط مختلف دنیا نژاد این حیوان بیشتر از دیگر حیوانات روی زمین میباشد. چنانچه پیش ازین نیز متذکر شدم که امروز در دنیا بیشتر از دوصد نوع گوسفند وجود دارد که اکثریت انواع این حیوان از نظر اقتصادی و بازاری کم ارزش میباشد. صنعت گوسفند داری امروز دنیا متکی بر ۱۰ - ۲۰ نژاد این حیوان میباشد. نژادهای گوسفند را به روشهای مختلف طبقه بندی میکنند که موثرترین طبقه بندی بر روش نوع پشم آن میباشد، و ازین قرار میباشد:

نژاد با پشم ظریف

نژاد با پشم متوسط

نژاد پشم دراز

نژاد با پشم دو رگ

نژادهای با پشم ظریف

نژادهای شامل این گروه از نظر تولید گوشت ارزش چندانی ندارند فقط در تولید پشم بسیار موثر میباشد. این نژاد را امروز بیشتر به مقصد تولید پشم پرورش

میکنند. حیوانی است خوش خلق قابلیت چریدن حیوان خوب است و در مراتع و چراگاهها فقیر هم میتواند غذای خود را بخوبی بدست بیاورد. باروری این نژاد خوب است، میتوانند غیر فصلی نیز بارور شوند حتی در خزان هم میتوانند بیره بدهند. گوسفندان این نژاد معمولا تکزا (بیشتر از یک بیره نمیدهند) بسیار به ندرت چندین بیره را تولید میکنند. مهمترین این نژاد عبارت اند از:

مرینوس (Merino), رامبولیت **Rambouillet**, دبویلیت **Debouillet** و چویت **Cheviot**
مرینوس Merino

خاستگاه اصلی مرینوس اسپانیا است، اما نسبت تولید پشم با کیفیت حیوان به تمام نقاط مختلف دنیا منتشر گردیده و دانشمندان به اصلاح حیوان پرداخته امروز در دنیا مرینوسهای مختلف منسوب به کشورهای مختلف وجود دارند. مرینوس امریکایی شامل سه نوع **A, B, C** میباشد. **A و B** دارای پشم چیندار بوده و بنام مرینوس امریکایی و نوع **C** آنرا بنام **Delain Merino** یاد میکنند. وزن قوچ ۶۵ - ۸۰ کیلو و وزن میش ۴۵ - ۶۰ کیلو میباشد. رنگ جلد حیوان سفید، قوچ شاخدار و میش فاقد شاخ میباشد. مقدار تولید پشم در یکسال بطور متوسط ۹ - ۱۲ کیلوگرام میباشد.

در شکل قوچ مرینوس آسترالیایی

رامبویه Rambouillet

جایگاه این حیوان فرانسه بوده و از اصلاح مرینوس بدست آمده است. رامبویه نسبت به مرینوس دارای جثه بزرگتر بوده و همچنان پر گوشت مینماید. قوچهای شاخدار و بی شاخ میباشند ولی میشها کلا بی شاخ اند وزن قوچ ۱۱۰ - ۱۸۰ کیلو و وزن میشهای رامبویه ۷۰ - ۱۰۰ کیلو گرام میباشند.

Provided by Terry & Viki Clark

در شکل قوچ رامبویه

نژادهای پشم ضخیم

گوسفندان نژاد پشم ضخیم که از پشم آنها در صنعت قالین بافی زیاد استفاده میشود دارای پشم ضخیم میباشند. طول پشم حیوان چندان طویل نیست. رنگ جلد حیوان برنگهای سیاه کبود و سفید میباشند. در افغانستان دو نوع این گوسفند عمومیت دارد که بنام ترکی دمدار و بی دم یاد میشوند. ترکی دمدار بر علاوه داشتن دنبه بزرگ بروی دنبه دارای دم نیز میباشند و ترکی بی دم دارای دنبه خیلی بزرگ بوده ولی فاقد دنبچه یا همان دم میباشند. مالداران این نوع گوسفند را به مقصد گوشت پرورش میکنند، گوسفند استعداد خوبی چاقی را دارد و قابلیت چریدن آن نیز خوب است. مالداران برای پرورش این حیوان به تأسیسات نیاز ندارند چون آنها همیشه در چراگاهها آنها را نگاه میدارند. بر علاوه در افغانستان در مناطق شمال مانند بدخشان و مناطق مرکزی مثل بامیان نوع دیگر از گوسفند پرورش می یابد که بنام گدگ یا گیدک یاد میشود. گدگها از نظر وزن و جسامت در مقایسه با گوسفندان ترکی که کوچیان پرورش میدهند کوچکتر بوده ولی دارای

گوشت خیلی شیرین اند. گدگهای در مقابل امراض خیلی حساس اند و در مقابل گرمی نیز کم مقاومت میباشند. گدگها از نظر پشم در جمله گوسفندان نژاد پشم ضخیم به حساب می آیند. ناگفته نباشد گذاشت صنعت پرورش گوسفند در افغانستان سابقه طولانی دارد و گوسفند نوع قره قل افغانستان از شهرت جهانی برخوردار میباشد، هیچ کشوری در دنیا نمیتواند که در پرورش گوسفند نژاد قره قل با مالداران افغانستان برابری کند. گوسفند قره قل را غرض پوست آن پرورش مینمایند و همچنان از گوشت و پشم آن نیز استفاده به عمل می آید. قره قل نوع سور رنگی افغانستان در دنیا بی مانند است. اگرچه سور در کشورهای ازبکستان، تاجیکستان هم پرورش می یابد ولی از نوع سیاه است. سور رنگی فقط منحصر به فرد است که در شمال افغانستان پرورش میابد. برخی از دانشمندان را عقیده چنین است که گوسفند قره قل یا قراقل برای نخستین بار ۱۴۰۰ سال پیش از میلاد مسیح در آسیای میانه بوجود آمده است.

امراض یا بیماریهای گوسفند

امراض یا بیماری گوسفند و سایر حیوانات اهلی در کشورهاییکه وترنری یا طب حیوانی و بخصوص صنعت مالداری از رشد و انکشاف چندان خوب برخوردار نباشد زیاد اند. همانطوریکه انسان به مراقبت نیاز دارد و باید در مقابل امراض ساری و مضر و کشنده واکسین شود و همیشه نزد داکتر برود تا از صحتمندی خود اطمینان پیدا کند، حیوانات نیز به چنین مراقبتها احتیاج دارند. تعداد بیماریهای هستند که در انسان و حیوان مشترک اند و در بسیاری موارد از حیوان به انسان در اثر خوردن شیر و یا گوشت مصاب و حتی در اثر استفاده از لباس پشمی که از پشم گوسفند آماده شده باشد به انسان سرایت میکنند. اگر ما حیوان سالم داشته باشیم و از محصولات سالم حیوانی بصورت منظم استفاده کنیم حقیقتاً دروازه را بروی مریضی بسته ایم. بقول یکی از دانشمندان که داکتر طب فقط انسان را تداوی میکند اما وترنر انسانیت را مداوا میکند. اکثریت بیماری در اثر قلت غذای کافی در انسان بوجود می آیند. اگر هر انسان هر صبح یک گیلان شیر و یک تخم مرغ را مصرف کند مطمئناً که امکان دست یافتن برخی از بیماریها بوی کمتر میباشد. تعداد امراض حیوانی و بخصوص گوسفند زیاد اند و ما درینجا بالای برخی از آنها که رایجتر از دیگر امراض مکث میکنیم.

گندیدگی یا چرک کردن سم (peitin) foot -rot

عامل این بیماری میکروبی است که در عدم موجودست هوا زندگی میکند که بنام غیر هوازی یاد میشود. این میکروب در جاهای مرطوب و نمناک پیدا شده ولی در جاهای خشک زیاد مقاومت کرده نمیتواند. هرگاه پای گوسفند در اثر صدمات خارجی زخم پیدا کند احتمال ابتلاء به بیماری بیشتر میباشد. هرگاه در رمه در یکی از گوسفندان این بیماری دیده شود فوری حیوان بیماری قرانتین شود و از تماس آن با حیوانات سالم جلوگیری شود. اغل در صورت امکان سم پاشی شود. دوی این بیماری را **Penicillin** و **Liquamycin Oxytetracycline** , توصیه مینمایند.

بیماری دهان و سم گوسفند Foot and Mouth disease

عامل این بیماری ویروسی است که در جاهای خشک پیدا میشود و در بین علفهای خشک میتواند تا مدت یکماه بیماری خود را حفظ کند. این ویروس باعث جراحات شدید در دهان, شکافهای سم و پستان حیوانات نشخوارکننده میشود. در صورت ابتلاء رمه به این بیماری تمام حیوانات بالاتر از ششماه همه واکسین کردند. در صورتیکه بیماری در یک منطقه پیدا شود حیوانات مبتلا فوری از رمه جدا شده و در جایگاه مخصوص نگاهداری شوند. از شیر و محصولات حیوان مبتلا قطعا استفاده مجاز نیست. بیماری مذکور ویروسی است و واکسین کردن حیوان حتمی است. یکی از دواهای خیلی قدیمی که در طب قدیم و یا طب مردمی توصیه شده است و تا جایی مفید دانسته شده , بیده (شیره برگ بید نوع بید است که برگ آن دارای مزه تلخ میباشد) و همچنان برگ شفتالو هم که دارای ذایفه تلخ است کمی موثر میباشد. شیره برگ بید باید به حیوان مبتلا خورانده شود و برگ شفتالو خوب کوبید و بر دست و پای حیوان بست.

چیچک گوسفند Sheep Pox

عامل این بیماری ویروسی است که در جاهای خشک پیدا شده و در اغل که آلوده باشد تا مدت ۶ ماه میتواند قدرت بیماری خود را حفظ کند , این قدرت در مراتع و چراگاهها میتواند ۲ ماه باشد. گرد و غبار و آمدن حیوان مبتلا باعث بروز بیماری در رمه میشود, عامل دیگر بروز آن آوردن پشم و سایر محصولات حیوانی از مناطقی که حیوانات آنجا مصاب به این بیماری باشند میباشد. میتوان بیماری را با واکسین کردن رمه اقلأ سال یکبار پیشگیری کرد.

سیاه زخم Anthrax

عامل بیماری ویروسی است بنام **Baseless Anthracis** که بوسیله غذا و آب آلوده و گزیدن حشرات مضر انتقال می یابد. برای جلوگیری از بیماری واکسین کردن سال یکبار حتمی است، در صورتیکه رمه به این بیماری مبتلا گردد، حیوانات بیمار را از حیوانات سالم جدا کرده قرانتین نمایند و آغل و یا قطن که حیوانات در آنجا میخوابند ضد عفونی نمود.

علائم بیماری بالا رفتن درجه حرارت بدن، بی اشتهایی مطلق، ضعف و بی حال و جاری شدن خون از تمام مجاری طبیعی در حیوان.

بروسلوز Brucellosis

عامل بیماری میکروبی است که بنام **Briucellamelitensis** یاد میشود که بیشتر در شیر حیوانات آلوده مییابد. بیماری اکثرا در اثر جفتگیری توسط حیوان نر به ماده انتقال می یابد. در اثر مصرف محصولات حیوان مبتلا انسان نیز به این بیماری مبتلا میشود. برای جلوگیری از این بیماری باید سعی گردد تا حیوانات نر سالم را برای جفتگیری انتخاب کرد و دیگر حیوانات باید در مقابل آن واکسین شوند.

پرازیت‌های (طفیلی) گوسفند Parasits of the sheep

گوسفند هم مثل سایر حیوانات به پرازیتها یا طفیلیها آلوده میشود. پرازیتها زنده جانورانی اند که خود را به جدارهای مختلف اعضای داخلی و خارجی بدن چسبانده و در تمام طول عمر از میزبان استفاده میکنند. پرازیتها بر دو نوع میباشند: پرازیت‌های داخلی و پرازیت‌های خارجی.

پرازیت‌های داخلی گوسفند عبارت اند از:

کرم جگر گوسفند یا Fasiola Hepatica

این پرازیت در جگر گوسفند زندگی میکند و موجودیت آن در بدن گوسفند دارای علائم زیر مییابد: ضعف، لاغری، تورم زیرگلو، کم خونی و ریزش پشم.

هنگامیکه رمه قبل از فرا رسیدن زمستان از صحرا و هوای تازه و محیط آزاد که زمینه رشد این پرازیت کمتر میسر است به آغل آورده میشوند، مالداران سعی کنند تا برای گوسفندان داروی ضد کرم جگر گوسفند بدهند. دارو باید در طول ۴ - ۶ هفته دوبار تکرار گردد.

کرم روده گوسفند Worm of the stomach

این پرازیت در روده گوسفند زندگی میکند و در حیوان باعث لاغری و اسهال میگردد. بیشتر از همه بره های جوان به این طفیلی آلوده میشوند، بهترین موقع خوراندن داروی ضد این پرازیت آخر ماه جوزا میباشد. در صورتیکه در رمه آلودگی به این پرازیت شدید باشد خوراندن دارو بعد از ماه بار دیگر تکرار شود.

پرازیت معده - ریوی

این پرازیت از نوع استرونتیلوسها بوده و در معده گوسفند بسر میبرد. پرازیت در حیوان باعث لاغری، ضعف، کم خونی، شکنندگی پشم، صرفه، ناراحتی تنفسی، اسهال سیاه یا قهوهء میشود. این پرازیت در مناطق سیر باران شایع است و هر سال تعداد زیاد گوسفندان را از بین میبرد. حیوان در اثر خوردن علفهای آلوده و چریدن در باتلاق و دلدلزارها به پرازیت مذکور آلوده میشود. برای از بین بردن این پرازیت باید از داروهای ضد آن استفاده گردد.

پرازیت های خارجی

در بسیاری اوقات گوسفندان با مشکلات کنه ها و شپشها رو برو میشوند. کنه و شپش که نوع پرازیت را تشکیل میدهند در بدن حیوان بصورت طفیلی زندگی نموده از خون حیوان تغذیه میکنند. در بسیاری موارد ازدیاد کنه و شپش در حیوان سبب عوارض مختلف و حتی مرگ میشود. این پرازیتها علاوه بر آنکه در حیوان باعث ناراحتیهای جدی گردیده در برخی اوقات باعث مرگ حیوان نیز میشوند. گاهی کنه و شپش از حیوان به انسان نیز سرایت نموده باعث بیماری در انسانها میگردد. برای از بین بردن پرازیت های خارجی در حیوان باید از داروهای حشره کش عضوی حاوی کلورین و فاسفور و حشره کشهای عضوی گیاهی استفاده نمود. بهترین موقع استفاده از دارو بعد از جمع کردن پشم میباشد، چون بعد از این مرحله بدن حیوان صاف میباشد. وقتیکه پشم گوسفند قیچی گردید یک هفته حیوان را باید با یکی از محلولهای حشره کش که در بالا نام بردیم حمام داد، زمانیکه پشم گوسفند تراشیده میشود گاهی بدن حیوان زخم میشود، این زحمها بعد از یک هفته التیام می یابند و حیوان برای حمام ضد پرازیت آماده میگردد. همزمان آغل نیز باید سمپاشی شود.

مراعات نکات زیر در جلوگیری از ابتلای حیوانات به پرازیت و بیماری کمک میکند:

محل آبخوری و جاییکه حیوان تغذیه میشود باید پاک و تمیز نگاهداری شود. از ازدیاد گوسفندان در یک محل جلوگیری شود.

زمینه‌گردش و حرکت برای گوسفندان فراهم باشد. دو هفته پیش از آنکه حیوان به چراگاه فرستاده شود باید داروی ضد پرازیت را بوی داد. در آخر فصل چراگاه و قتیکه گوسفندان به آغل برگردند باید دوباره داروی ضد پرازیت داده شود. در دوران آبستنی گوسفندان از واکسین کردن جلوگیری شود.

حفظ الصحه

تعریف حفظ الصحه

حفظ الصحه در حیوان عبارت از رعایت نکاتیست که بوسیله آن میتوان حیوان را در سلامت کامل نگهداری کرد و با تکیه بر این اصول از بیماریهای حیوانی جلوگیری کرد. در کشورهای جهان سوم که وترنری در سطح نهایت پائین قرار دارد و نسبت کمبود داکتر وترنر بخصوص در روستاها مالداران باید به حفظ الصحه مواشی شان توجه کنند تا از ابتلای بیماریهای گوناگون جلوگیری نمایند. یکی از فاکتورهای مهم در جهت افزایش تولید و کاهش مصارف پرورش و نگهداری حیوانات اهلی، جلوگیری از بیماریهای انفرادی و ساری در رمه میباشد. ابتلای حیوانات به پرازیتها سبب خسارات بزرگ در گاو، گوسفند و مرغ میگردد. هر مالدار باید از وضع عادی و سلامت حیوانات با خبر باشد تا هرگونه تغییر که در وضع حیوان رونما گردد، بلادرنگ در رفع آن اقدام نماید. حالات فزیولوژیکی و طبیعی حیوان که در بیشتر اوقات مورد توجه قرار می گیرند عبارت اند از: درجه حرارت بدن، تعداد ضربات قلب حیوان در یک دقیقه، تعداد متوسط تنفس در دقیقه، سن بلوغ، حالت طلب و مدت آن، فاصله بین دو حالت طلب، طول دوره آبستنی، دوره شیردهی، سن جفتگیری و سن در اولین فحلی. درجه حرارت بدن حیوانات همیشه ثابت است ولی در برخی موارد بلندرفتن درجه حرارت محیط مانند بلند رفتن و پائین رفتن، سرمای محیط همراه با رطوبت، میتواند سبب کاهش و یا افزایش درجه حرارت بدن حیوان گردد و فعالیت فزیکی امکان دارد یک درجه سانتی گراد در آن تغییر ایجاد کند.

در ذیل در جدولهای A , B , C درجهء حرارت بدن حیوان, تعداد متوسط ضربات نبض و طول مدت آبستنی در حیوانات مختلف نشان داده شده است.

جدول A- درجهء حرارت طبیعی حیوانات اهلی

نوع حیوان	درجهء حرارت بدن بر حسب سانتی گراد
گاو	۵/۳۸
گوسالهء شیرخوار	۴۰
گوساله قبل از یک سالگی	۴۰ - ۵/۳۹
گوسفند	۴۰ - ۳۹
پرنندگان	۵/۴۰ - ۵/۴۲

جدول B - تعداد ضربات نبض در حیوانات مختلف

نوع حیوان	تعداد ضربات نبض در یک دقیقه
گوساله	۷۰ - ۱۰۰
گاو شیری	۷۰ - ۸۰
گاو گوشتی	۴۸ - ۶۰
بره	۹۰ - ۱۰۰
گوسفند بالغ	۷۰ - ۸۵
گوسفند پیر	۶۰ - ۶۵
پرنندگان	۱۳۰ - ۱۶۰

جدول C - طول مدت آبستنی در حیوانات اهلی

نوع حیوان	حداقل دورهء آبستنی (روز)	حداکثر دورهء آبستنی (روز)	حد متوسط دورهء آبستنی (روز)
مادیان	۳۱۰	۳۴۰	۳۴۰
گاو	۲۷۰	۳۱۰	۲۸۵

بزو میش	۱۴۵	۱۵۵	۱۵۰
سگ	۵۰	۶۵	۶۳

با توجه به جداول فوق هرگونه تغییریکه در سلامت حیوان بوجود آید، فوراً قابل تشخیص خواهد بود. به موازات تغییرات ظاهری، تغییراتی در خون، ادرار و مدفوع حیوان نیز از لحاظ کیمیاوی و فیزیکی حاصل میگردد، اکثر اوقات برای پی بردن به آنها و تشخیص بیماری کمک میکند.

تغذیه گوسفند - Feeding of Sheep

یک مالدار یا چوپان باید اطلاعات کافی در مورد گوسفند و پرورش آن داشته باشد. چراگاه و سایر مراتع یکی از بهترین منابع غذایی برای گوسفندان بشمار میروند. اگر چراگاه نسبت به تعداد رمه بزرگتر باشد باید آنرا به چند قسمت تقسیم کرد و بصورت چرخش مورد استفاده قرار داد زیرا چریدن گوسفند بصورت متناوب سبب قطع سایکل پرازیت‌های داخلی بدن گوسفند خواهد شد. چراگاه باید بعد از هر سه هفته یکبار مورد استفاده قرار گیرد. نباید گذاشت که گوسفند بیش از حد در چراگاه بچرد، چون گوسفند نزدیک به زمین (نزدیک به ریشه) گیاهان را قطع میکند و باعث تخریب چراگاه میگردد. در چراگاههای کم علف باید تعداد کمتر حیوان را جابجا ساخت.

در چراگاه باید برای ازدیاد محصول و استفاده بیشتر حیوان لازم است آب کافی، سایه مناسب و نمک فراهم باشد. در صورتیکه چراگاه از نظر علف فقیر باشد باید حیوان را با علف خشک تامین کرد. درینصورت ۵/۱ کیلوگرام رشنقه خشک نیاز روزانه حیوان را فراهم مسازد. از چاقی میشهای در دوره ابستنی بصورت جدی جلوگیری شود.

مواظبت از برهها از زایش تا از شیرگیری

در برخی از کشورها دنبه بره ها را دو الی ده روز بعد از زایش قطع میکنند، زیرا بره ایکه دنبه اش قطع شده باشد کمتر دچار پرازیت میشود. دم طویل اکثراً باعث جمع آوری فضولات در زیر دم و مانع از خروج فضولات از روده میگردد. بره های نر را موقعیکه سن آنها کم است خصی کرد. عمل خصی

کردن باید در سن دو هفتگی به پایان برسد. عمل خصی سازی باید با کارد تیز و یا ماشین **Castrator** انجام گیرد.

تغذیه بره از تولد تا از شیر گیری

بره باید بلافاصله بعد از تولد از شیر مادر استفاده کند. شیره مادر حاوی پروتئین، مواد معدنی و ویتامینهای است که بره به آن نیاز دارد. بعد از ۱۰ - ۱۴ روزگی بره میتواند از خوراکیهای مانند کنسانتره استفاده کند تا معده اش برای خوردن علف آماده گردد. بره ها را باید با رشنقه با کیفیت خوب تغذیه کرد. در موقع از شیرگیری بره باید ۹ هفته سن داشته باشند. برههاییکه از شیر زودتر گرفته شوند زودتر به خوردن علف شروع کرده وزن شان افزایش می یابد.

تغذیه بره های یتیم (بی مادر)

در هر دوره از زایش بنابر علی (مردن بعضی میشها، عدم قبول میش، نداشتن یا کمی شیر، ورمی پستان و یا زخمی بودن پستان میشها) در رمه تعداد بره بی مادر یا یتیم وجود دارد. در صورتیکه میش بره را رد کند، چوپان باید میش و بره را در یک آغل کوچک قرار بدهد، بعداز مدتی میش به بوی بره خویش عادت میکند و آخر هم بره را قبول میکند، یا بره را که تازه بدنیا آمده و میش قبول نمیکند ترشحات پوست بره را به بینی میش مالیده میش بره را قبول میکند و یا قسمتی از شیر بره را به اطراف ناحیه ران بره مالیده درینصورت نیز به قبول کردن بره توسط میش کمک خواهد کرد. در برخی موارد اتفاقات دیگری هم می افتد که میش بره را قبول میکند ولی از شیر دادن امتناع میکند، درینصورت میش را باید محکم بست تا بره بتواند از شیر آن استفاده کند.

اگر چوپان و یا مالدار از تمام فنون متذکره استفاده کرد و موثر واقع نشد درینصورت باید تخنیک دیگری را کار گرفت و آن استفاده از پستانک (شیر چوشک) و یا بوتل میباشد. بره های بی مادر باید گرم نگاهداری شوند و وقتا فوقتا به آنها شیر داده شود. برای اینکه بره های بی مادر چانس بیشتر زنده ماندن را داشته باشند قدری از شیر میش که تازه بره بدنیا آورده است گرفت و به بره بی مادر داد. این شیر که بنام کلستروم یا فیله یاد میشود دارای مقدار کافی انرژی، پروتئین و ویتامین بوده به بره در زنده ماندن کمک میکند. در مواردی میتوان از شیر گاو در تغذیه بره بی مادر استفاده کرد ولی ترکیب شیر گاو نسبت

به شیر گوسفند کمی تفاوت دارد. اگر در تغذیه بره از شیر گاو استفاده شود در هر لیتر شیر گاو باید یک قاشق روغن مایع (روغن ماهی ترجیح داده شود) اضافه گردد. شیر باید به اندازه درجهء حرارت بدن گوسفند گرم شود ولی نباید شیر را جوشاند، وسایلیکه با آن بره تغذیه میشود باید پاک و تمیز باشند چون برهها در مقابل میکروب خیلی حساس اند و قابلیت مقاومت وجودشان ضعیف میباشد. در هر سه ساعت حدود ۱۰۰ گرام ازین شیر به بره خورنده شود.

تغذیه بره میشهای تعویضی

برههای ماده ایکه جای میشهای را در آینده خواهند گرفت می باید بخوبی تغذیه شده و در موقع جفتگیری خوب رشد یافته باشند. این بره ها را باید خوب تغذیه کرد تا برای جفتگیری و زایش در آینده آماده باشند. از نگاهداری بره میشهای کوچک در رمه خود داری گردد. باید برههای بزرگ جثه را برای میش شدن در آینده انتخاب نمود.

تغذیه و آماده کردن قوچ

تا قبل از جفتگیری علف چراگاه احتیاجات غذایی قوچ را رفع میکند، در وقت جفتگیری اگر قوچ ضعیف باشد مالدار باید با غذای اضافی بخصوص غله قوچ را تامین کند، باید روزانه ۴۰۰ - ۷۰۰ گرام غله به قوچ داده شود. بره قوچها به غذای بیشتر نیاز دارند، در زمستان باید بره قوچ را با مقدار رشقه اضافی تغذیه کرد. چوپان بابد توجه داشته باشد که در وقت جفتگیری قوچ زیاد چاق نباشد. در هنگام جفتگیری با مادهء رنگی شکم و پیشروی آلت تناسلی قوچ رنگ گردد، وقتیکه قوچ با میش جفت میشود رنگ آن بر پشم میش میچسپد و جلد میش را رنگی میکند، چوپان میدانند کدام میش جفتگیری شده و کدام یک ناجفت مانده است. همچنان تاریخ جفتگیری نیز آسانتر تشخیص میشود. قوچهای جوان شاید تا مدتی از فعالیت خوب جنسی برخوردار نباشند، باری تشویق کردن آن، بره جوان را با میش پیریکه فعل شده باشد در یک محل برای مدتی نگاهداری کرد. میش پیر با راحتی می ایستد و بره قوچ جوان با آن یکجا میشود. در رمه باید قوچهای محرک (قوچ نیمه فعال) را رها کرد تا رمه فعل شده و بعد قوچ را رها کنید تا بتواند با چندین میش دریک روز جفتگیری کند. در رمه از قوچی استفاده شود که مادرش تکزا نباشد، تا خاصیت جنتیکی قوچ بر میش تاثیر نموده و میش چند بره

تولد کند. قوچ ها را باید از نظر توانایی باروری نیز امتحان کرد. قوچ یک هفته پیش از جفتگیری پشم گیری شود.

تولید مثل گوسفند

اداره کردن میشها در دوران آبستی Gestation Management

معمولا بعد از رها کردن قوچ در رمه در ظرف ۶ هفته تمام میشها جفتگیری میکنند. قوچ مدت ۸ هفته در گله نگهداری میشود و بعد از آن قوچ را از رمه خارج میکنند. برای اینکه تاریخ آبستن میشها را برای تنظیم رمه در آینده شناخت آنها را مطابق تاریخ جفتگیری تقسیم میکنند. میشها در دوران بارداری به ورزش و حرکت بیشتر نیاز دارند، چوپان باید به میشهای باردار زمینهء ورزش را فراهم کند. میشها را باید دور تر از آغل و یا قطن به چرا برد تا در برگشت بتوانند حرکت و ورزش کنند. میشهای چاق که آبستن باشند بیشتر از دیگران به امراض مبتلا میشوند، میشها باید قبل از زایمان پشم چینی شوند، کثافات پشم از بین میرود، میش های کمتر میگیرد و بره میتواند براحتی شیر بخورد، علایم زایش خوبی تشخیص میشود و از آلودگی پستان جلوگیری میشود.

اداره کردن میشهای در وقت زایش lambing management

میشهاییکه زایمان آنها نزدیک باشد باید در یک محل دور از رمه نگهداری کردند و همواره تحت نظر باشند. اگر چوپان در وقت جفتگیری میشهای را رنگ کرده باشد تعیین تاریخ تقریبی زایش آنها آسان میباشد. رعد و برق و باران و باد شدید دارای خطرات جدی برای زایش میباشد. اگر زایش در چراگاه صورت بگیرد سعی شود که محل زایش بدور از وزش باد و رعد و برق و باران باشد و اطراف آن دارای مقدار کافی علف باشد. محل زایش باید کاملاً خشک و گرم و پاک باشد. مواد لزومی در موقع زایش عبارت اند از: مقدار تینچر، قیچی، طناب نازک و سخت که احتمالا در وقت زایش به آن احتیاج باشد. بعد از زایش میش بلافاصله نوزاد را می لیسد که غریزهء طبیعی هر حیوان میباشد. لیسیدن سبب تحریک گردش خون شده و در خشک شدن و گرم شدن بره کمک میکند. بره تازه بدنیا آمده باید از شیر اولیه مادر استفاده کند که مقاومت بره را در مقابل امراض بالا میبرد.

حذف کردن میشها و جایگزین کردن میشهای جدید

پس از آنکه بره ها از شیر گرفته شدند میشهای حذفی باید از رمه جدا شوند. میشهائیکه دارای پستان بد، زخم رحم، دندانهای شکسته و تورم پستان و یا چاق هستند و یا در زایمان مشکل برایشان پیش می آید و سایر کمبودیها داشته باشند باید از رمه حذف شوند. برای نگهداری باید میش خوب که پربار باشد و مادر خوب باشد انتخاب کرد. معمولاً میشهائی را برای نگهداری انتخاب میکنند که دوگانه تولد کنند. قدرت باروری میشها معمولاً در بره زایی تعیین میشود، فیصدی بره زایی ۱۵۰ میباشد، یعنی اگر در رمه ۱۰۰ رانس میش باشند و ۱۵۰ بره را تولید کنند نتیجه قناعت بخش میباشد. قدرت مادری میش را بروی معیار شیردهی آن تعیین میکنند، هرگاه یک میش قدرت ۸ - ۱۰ هفته دادن شیر را داشته باشد نتیجه خوب میباشد. در پرورش میشهای نکته اساسی دیگریکه دارای اهمیت بزرگ است سلامتی میش است. میشها باید دارای پاهای مستحکم و دهان یالم و پستان خوب باشند. امروز ثابت شده است آنعده از میشهائیکه حین ورود قوچ در رمه زودتر جفتگیری میکنند استعداد تولید بیشتر دوگانه را دارند.